

**ДЕСТРУКТИВНИЙ ВПЛИВ ТРАВМАТИЧНИХ ПЕРЕЖИВАНЬ
НА ПСИХОЛОГІЧНУ БЕЗПЕКУ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА**

Бабелюк О. В. кандидат психологічних наук,
доцент, старший науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії застосування
підрозділів інженерних військ кафедри
військової підготовки Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка
<https://orcid.org/0000-0003-1856-2514>

У статті викладено результати дослідження впливу травматичних переживань на психологічну безпеку особистості студентів ЗВО. Під час дослідження виявлено, що студенти, які пережили травматичні події, найчастіше пов'язують їх із досвідом перебування у зоні бойових дій і смертю близької людини. Серед найбільш виражених у студентів критеріїв травматичних переживань виявилися критерій С (уникнення стимулів), D (зростаюче збудження), В (повторюване відтворення травматичної події). Юнки порівняно з юнками є більш схильними до негативних наслідків стресу. Результати кореляційного аналізу підтвердили гіпотезу про те, що травматичні переживання порушують психологічну безпеку особистості, включно з усіма її структурними компонентами: морально-вольовою врегульованістю (нормативністю), стратегіями упорання зі стресовими ситуаціями, ціннісно-смысловим чинником і посттравматичним зростанням. На психологічну безпеку юнок найсильніше впливає симптом порушення функціонування важливих сфер життя (критерій F), а юнаків - повторювані спогади про травму (критерій В), постійне зростаюче збудження (критерій D) і неадекватне реагування на травматичну подію (критерій А).

Ключові слова: психологічна безпека особистості; інтенсивний стрес; травматична ситуація; травматичні переживання; посттравматичний стресовий розлад.

Вступ. У контексті російсько-української війни, а також збільшення кількості і масштабів техногенних і природних катаклізмів питання про психологічну безпеку стає важливою темою для дослідження та обговорення. Відомо, що несприятливі чинники зовнішнього середовища, екстремальні ситуації та ситуації невизначеності, надмірний і тривалий стрес наражають на небезпеку як фізичне, так і психічне здоров'я людини. Подібне може спричинити травматичні переживання, які часто мають довгострокові наслідки. Під впливом травматичних переживань знижується психічна стійкість, знижуються ресурсні можливості людини, обмежується здатність до адаптації (Клочков В.В., 2024). Незважаючи на велику кількість наукових праць, які вивчають негативний вплив травматичних подій на людину, важливою залишається проблема психологічної безпеки особистості та її взаємозв'язок із сучасними викликами (Boustras G., Waring A., 2020).

Теоретичне підґрунтя. В історичному контексті феномен психологічної безпеки особистості пов'язаний із базовими потребами людини, а саме з потребою у

безпеці та потребою у самозбереженні. У своїй піраміді потреб людини А.Маслоу (Maslow A., 1987) потребу у безпеці розташував на другому щаблі за значущістю, надаючи перевагу лише фізіологічним потребам.

У сучасній науці існує чимало підходів і концепцій психологічної безпеки особистості (Song Y., Peng P., Yu G., 2019; Torralba K.D., Jose D., Byrne J., 2020; Zeng H., Zhao L., Zhao Y., 2020). Так, вчені це поняття визначають як відчуття комфорту в умовах потенційних позитивних ризиків під час взаємодії (не боячись, пробувати щось нове для себе) (Wanless S.B., 2016), як вміння зберігати стійкість у незнайомих і психотравматичних ситуаціях, переживання відчуття захищеності/незахищеності залежно від конкретної життєвої ситуації, як інтегративну характеристику суб'єкта, яка відбиває ступінь задоволеності його базової потреби у безпеці та визначається за інтенсивністю переживання психологічного добробуту/неблагополуччя/небезпеки, а також за інтенсивністю. І.Приходько (Приходько І.І., 2014) також говорить про складність, багаторівневість і динамічність психологічної безпеки особистості. Як

структурні чинники психологічної безпеки вчені виокремлюють морально-вольову врегульованість (нормативність), стратегії подолання стресових ситуацій, ціннісно-смысловий чинник і посттравматичне зростання/регрес (Зубовський Д.С., 2019).

Мета статті – презентація та обговорення результатів дослідження впливу травматичних переживань на психологічну безпеку особистості студентів ЗВО.

Методи дослідження – експертне опитування, тестування, методи математичної статистики.

Результати та обговорення. Психологічна безпека особистості являє собою складний конструкт, основними складовими якого є такі: мотиваційно-потребна складова - виражається у ставленні до світу та потребі у безпеці; емоційна - переживання добробуту/неблагополуччя, спричинені певним ставленням до світу та до окремих ситуацій; когнітивна - полягає у когнітивній переоцінці ситуації; регулятивна - визначає регуляцію емоційного стану. Безпека є динамічним явищем. Науковці пояснюють це тим, що у кожному моменті часу виникають нові небезпеки. У результаті психологічна безпека потребує постійного підтримання. Індикаторами порушення психологічної безпеки особистості можуть бути травматичні ситуації, які, як відомо, супроводжуються інтенсивним стресом. Травматичні ситуації вирізняються критичністю, екстремальністю, наявністю загрози, негативним впливом на особистість. Слід зауважити, що інтенсивний стрес може виникати не лише у відповідь на надмірні стресори, а й під впливом повсякденних (хронічних) стресорів. Наслідки переживання такого стресу можуть бути вкрай важкими: посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), психопатологічна симптоматика, порушення функціонування життєдіяльності (Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5. 5th ed., 2013).

Одним із найсильніших джерел інтенсивного стресу є бойові дії, які чинять негативний вплив як на військовослужбовців, які беруть участь у боях, так і на мирне населення. Стрес війни спричиняє різні психопатологічні стани, порушення емоційного благополуччя і погіршення когнітивних функцій. Безперервне відчуття

загрози для життя породжує почуття жаху, страху, відчаю та безпорадності. У мирного населення в умовах воєнного конфлікту поступово зростають відчуття безвиході, втоми, невдоволення, знижується працездатність, відбувається фізичне та емоційне виснаження (McDaniel J.T., 2023). Видається важливим вивчення впливу травматичних переживань на психологічну безпеку особистості.

Гіпотеза дослідження: травматичні переживання порушують психологічну безпеку особистості, включно з усіма її структурними компонентами: морально-вольовою врегульованістю (нормативністю), стратегіями подолання стресових ситуацій, ціннісно-смысловим чинником і посттравматичним зростанням.

Випробовуваними були 70 студентів (21 юнаків і 49 юнок) віком 16-19 років. Методики дослідження: Експрес-діагностика психологічної безпеки особистості (І.Приходько); Напівструктуроване інтерв'ю для оцінювання травматичних переживань (Н.Тарабрина). Методи математичної статистики: U-критерій Манна-Уїтні; коефіцієнт кореляції Спірмена.

Згідно з отриманими результатами, найчастіше травматичні події, які пережили студенти, пов'язують із досвідом перебування у зоні бойових дій (0,23). Частка студентів, які назвали такі події травматичними, становила 22,86% від усієї вибірки. Це вказує на значний вплив наявної екзистенційної загрози на їхній психічний стан.

Жертвами російських терористичних атак стають не якісь конкретні люди, а випадкове населення. Саме це породжує великий страх і паніку. Якщо людина не стала прямою жертвою війни, існує велика ймовірність її непрямої травматизації. Другою за значущістю причиною виникнення травматичних переживань студенти назвали смерть близької людини (0,19). Для 18,57% ці ситуації викликають травматичні реакції. Решта травматичних переживань були відзначені у поодиноких випадках, або взагалі були відсутні. Що стосується критеріїв ПТСР, то найбільш вираженими у студентів виявилися такі критерії: В, С і D (рис. 1).

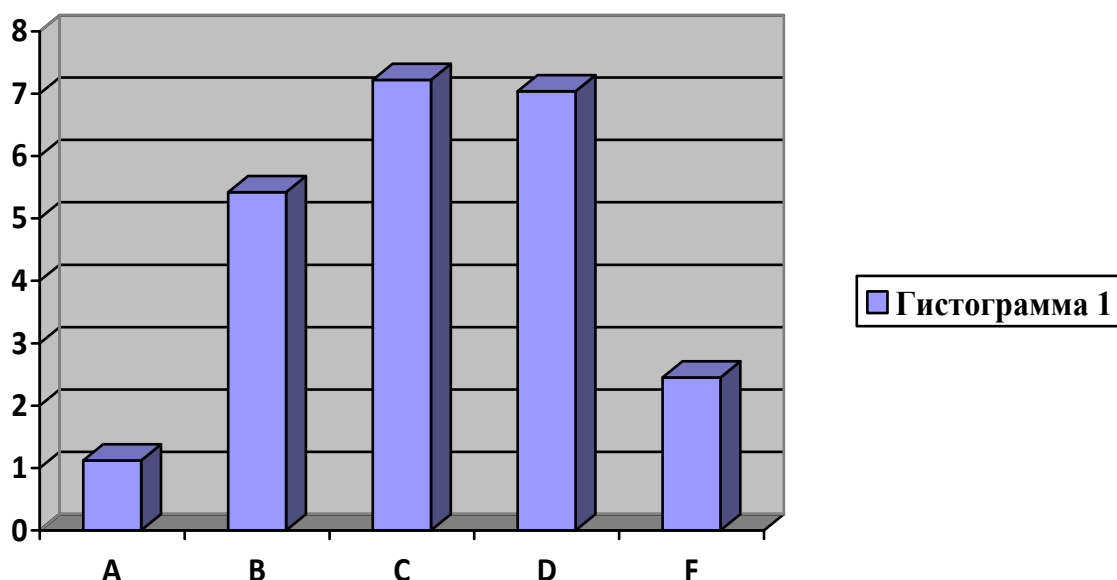

Рис.1 - Вираженість критеріїв травматичних переживань студентів

Примітка: Критерій А - негайне реагування. Критерій В - нав'язливе відтворення. Критерій С - уникнення стимулів. Критерій D - зростаюча збудливість. Критерій F - порушення функціонування.

Критерій С (7,21) характеризується постійним уникненням стимулів, пов'язаних із травмою. Критерій D (7,03) - це симптоми постійного зростаючого збудження. Критерій В (5,41) - вказує на повторюване та нав'язливе відтворення травматичної події та пов'язаних із нею переживань («флешбек»-ефекти). Отримані результати свідчать, що студенти, які зазнали травматичних подій, мають серйозні порушення у сфері психічного функціонування.

Критерій А (0,60), що відображає негайне реагування на травматичну подію, і критерій F (1,81), що вказує на симптоми порушення функціонування важливих сфер життєдіяльності, є найменш вираженими.

Під час емпіричного дослідження було

виявлено, що чотири компоненти психологічної безпеки особистості (ПБО) у середньому по групі продемонстрували приблизно однаковий ступінь вираженості (табл. 1).

Дані вказують на достатньо високий рівень дії цих компонентів і загалом індексу психологічної безпеки особистості (Індекс ПБО=145,49). Найвищий рівень вираженості було зафіксовано за шкалою посттравматичного зростання (38,7), найменш виражений - за шкалою стратегії подолання стресових ситуацій (33,7). Порівняльний аналіз психологічної безпеки юнок та юнаків значущих відмінностей не виявив (табл. 1).

Таблиця 1

Показники психологічної безпеки особистості (за методикою І.Приходька)

Шкали	Середні значення			U-критерій	Загальний рівень значущості (p)
	Уся вибірка	Юнки	Юнаки		
1. Шкала морально-вольової врегульованості	36,32	36,2	36,8	466,500	0,530
2. Шкала стратегії упорання зі стресовими ситуаціями	33,75	32,7	36,6	401,500	0,145
3. Шкала ціннісно-смилова	36,71	36,4	37,8	477,500	0,627
4. Шкала посттравматичного зростання	38,74	37,9	41,0	385,500	0,096
Індекс психологічної безпеки особистості	145,50	142,9	151,9	410,500	0,179

Під час дослідження особливостей травматичних переживань (табл. 2) було виявлено деякі відмінності в юнок та юнаків. Так, виявилось, що критерій D (зростаюче збудження) більш виражений в

юнок, ніж у юнаків ($p \leq 0,01$). Юнки, які пережили травматичні події, значуще частіше стикаються із відчуттям «підвищеної готовності» і занепокоєння. Загальний індекс ПТСР в юнок також

значимо вищий ($p \leq 0,05$). Це вказує на те, що юнки є вразливішими до негативних наслідків стресу, юнаки ж виявляють більшу стійкість до можливого розвитку ПТСР. На рівні статистичної тенденції ($p \leq 0,1$)

виявлено відмінності за критерієм F (порушення функціонування важливих сфер життєдіяльності) і критерієм B («флешбек»-ефекти). Ці симптоми також більш виражені в юнок.

Таблиця 2

Показники особливостей травматичних переживань (за методикою Н.Тарабріної)

Шкали	Середні значення			U- критерій	Загальний рівень значущості (p)
	Уся вибірка	Юнки	Юнаки		
A	0,61	0,7	0,6	477,500	0,585
B	5,42	6,1	4,2	381,500	0,086
C	7,22	7,9	6,0	411,000	0,181
D	7,04	8,4	4,2	306,000	0,008
F	1,82	2,2	1,2	389,000	0,083
Загальний індекс ПТСР	21,48	24,2	15,4	343,000	0,028

Примітка: Критерій A - негайне реагування. Критерій B - нав'язливе відтворення. Критерій C - уникнення стимулів. Критерій D - зростаюча збудливість. Критерій F - порушення функціонування.

Зарубіжні дослідження, які вивчають гендерні наслідки травматичних переживань, також підтверджують, що інтенсивний стрес більшою мірою спричиняє ризик виникнення розладів, зокрема симптомів ПТСР, саме в осіб жіночої статі (B.A. van der Kolk et al., 2005; Wamser-Nanney R., Cherry K.E., 2018). Спираючись на отримані відмінності у переживанні та прояві симптомів

посттравматичного стресового розладу між юнаками та юнками, важливо буде враховувати гендерні особливості під час планування та реалізації психологічної підтримки в освітніх установах. Застосування кореляційного аналізу дозволило виявити зв'язки між психологічною безпекою особистості та особливостями травматичних переживань студентів (табл. 3, 4).

Таблиця 3

Результати кореляційного аналізу між психологічною безпекою особистості і травматичними переживаннями у групі юнок

Шкали	B	C	D	F	Загальний індекс ПТСР
1. Шкала морально-вольової врегульованості		-0,374**	-0,438**	-0,338*	-0,449**
2. Шкала стратегії упорання зі стресовими ситуаціями	-0,363*	-0,422**	-0,436**	-0,536**	-0,506**
3. Шкала ціннісно-смыслова		-0,312*	-0,406**	-0,465**	-0,411**
4. Шкала посттравматичного зростання	-0,310*	-0,312*	-0,425**	-0,434**	-0,434**
Індекс психологічної безпеки особистості	-0,324*	-0,413**	-0,480**	-0,512**	-0,514**

Примітка: Критерій A - негайне реагування. Критерій B - нав'язливе відтворення. Критерій C - уникнення стимулів. Критерій D - зростаюча збудливість. Критерій F - порушення функціонування.

Таблиця 4

Результати кореляційного аналізу між психологічною безпекою особистості і травматичними переживаннями у групі юнаків

Шкали	A	B	D	Загальний індекс ПТСР
1. Шкала морально-вольової врегульованості	-0,499*	-0,575**	-0,551**	-0,585**
2. Шкала стратегії упорання зі стресовими ситуаціями	-0,515*	-0,687**	-0,561**	-0,595**
3. Шкала ціннісно-смыслова	-0,575**	-0,481*	-0,612**	-0,580**
4. Шкала посттравматичного зростання	-0,444*	-0,775**	-0,528*	-0,569**
Індекс психологічної безпеки особистості	-0,515*	-0,669**	-0,588**	-0,607**

Примітка: Критерій A - негайне реагування. Критерій B - нав'язливе відтворення. Критерій C - уникнення стимулів. Критерій D - зростаюча збудливість. Критерій F - порушення функціонування.

Так, у групі юнок було виявлено 23 зворотні двосторонні кореляційні зв'язки (табл. 3), у групі юнаків - 20 (табл. 4), що підтверджує наявність зв'язку психологічної безпеки особистості та її травматичними переживаннями. Як видно з таблиць 3 і 4, існують помірні (-3)-(-5) і помітні (-5)-(-7) взаємозв'язки між показниками (за Шкалою Чеддока). Виявлених кореляційних зв'язків у групі юнок виявилось більше, але у групі юнаків взаємозв'язки є стійкішими.

Під час опису зупинимося лише на взаємозв'язках із помітним (-5)-(-7) коефіцієнтом кореляції. У групі юнок (табл. 3) від'ємний двосторонній кореляційний зв'язок існує між критерієм F і шкалою стратегії подолання стресових ситуацій ($r=0,536$; $p\leq 0,01$), і загальним індексом психологічної безпеки особистості ($r=0,512$; $p\leq 0,01$).

Загальний індекс ПТСР також корелює з цими шкалами: зі шкалою стратегії подолання стресових ситуацій ($r=0,506$; $p\leq 0,01$), і загальним індексом психологічної безпеки особистості ($r=0,514$; $p\leq 0,01$). Чим більш виражений критерій F і загальний індекс ПТСР, тим менш виражений такий компонент психологічної безпеки, як стратегії подолання стресових ситуацій, а також психологічна безпека загалом.

Симптоми ПТСР, особливо критерій F, що відображає порушення функціонування важливих сфер життєдіяльності, знижують дію механізму гнучкості, активності, активного планування у взаємодії із навколишньою дійсністю, порушують почуття психологічної безпеки особистості юнок. Слід зазначити, що у групі юнок зв'язку психологічної безпеки з критерієм A, який вказує на симптоми негайного реагування на травматичну подію, виявлено не було.

У групі юнаків (табл. 4) зворотні двосторонні зв'язки із помітним (-5)-(-7) коефіцієнтом кореляції було виявлено між критерієм A та шкалою стратегії подолання стресових ситуацій ($r=0,515$; $p\leq 0,01$), ціннісно-смысловую шкалою ($r=0,575$; $p\leq 0,01$), загальним індексом психологічної безпеки особистості ($r=0,515$; $p\leq 0,01$). За більш вираженого A симптому ПТСР, у групі юнаків спостерігається загальне зниження психологічної безпеки і таких її компонентів, як стратегії упорання і ціннісно-смысловий.

Негативні двосторонні взаємозв'язки існують між критерієм B і морально-вольовою врегульованістю ($r=0,575$; $p\leq 0,01$), стратегіями упорання зі стресовими ситуаціями ($r=0,687$; $p\leq 0,01$), посттравматичним зростанням ($r=0,775$; $p\leq 0,01$), загальним індексом психологічної безпеки особистості ($r=0,669$; $p\leq 0,01$). Чим частіше юнаки стикаються із «флешбек»-ефектами, тим нижчий рівень дії перелічених механізмів забезпечення психологічної безпеки.

Повторюване і нав'язливе відтворення травматичної події та пов'язані з нею переживання («флешбек»-ефекти) можуть спричиняти у молодих людей порушення морально-вольових норм у міжособистісних відносинах, знижувати продуктивність стратегій подолання, обмежувати посттравматичне зростання.

Критерій D і загальний індекс ПТСР мають середні негативні двосторонні взаємозв'язки з усіма компонентами психологічної безпеки: морально-вольовою врегульованістю ($r=0,551$; $r=0,585$; $p\leq 0,01$), стратегіями подолання стресових ситуацій ($r=0,561$; $r=0,595$; $p\leq 0,01$), ціннісно-смысловую шкалою ($r=0,612$; $r=0,580$; $p\leq 0,01$), посттравматичним зростанням ($r=0,528$; $r=0,569$; $p\leq 0,01$), загальним індексом психологічної безпеки особистості ($r=0,588$; $r=0,607$; $p\leq 0,01$).

Посттравматичні реакції юнаків, зокрема симптоми зростаючого збудження (критерій D), знижують дію стратегій упорання. Постійне зростаюче збудження ускладнює посттравматичне зростання, тобто, перешкоджає пошуку додаткового психологічного ресурсу в інших сферах власного життя для подолання наслідків травматичної ситуації. Підвищений рівень збудження, настороженості, гіперпильності, стан постійного очікування загрози може сприяти втраті життєвих смислів і цінностей, порушенню морально-вольових особливостей і загалом психологічної безпеки особистості. У групі юнаків взаємозв'язків психологічної безпеки з критеріями C і F виявлено не було.

Кореляційний аналіз засвідчив, що на психологічну безпеку юнок найзначніше впливають симптоми критерію F (порушення функціонування важливих сфер життєдіяльності). Вираженість цього

критерію знижує відчуття психологічної безпеки і перешкоджає ефективному застосуванню стратегій подолання стресу. У юнацькій групі взаємозв'язки досліджуваних показників виявилися більш стійкими. Найбільший вплив на компоненти психологічної безпеки юнаків чинять такі симптоми травматичних переживань, як повторюване відтворення травматичних переживань (критерій В), постійне зростаюче збудження (критерій D), негайне реагування на травматичну подію (критерій А) і загальний індекс ПТСР.

Висновки. Психологічна безпека особистості - це складна інтегративна динамічна характеристика, що полягає у задоволенні базової потреби в безпеці, у здатності зберігати стійкість у стресових ситуаціях, протистояти загрозам, зберігати оптимальне функціонування, забезпечувати відчуття комфорту, захищеності та благополуччя. Важливими чинниками у підтримці психологічної безпеки особистості є морально-вольова врегульованість, стратегії подолання стресу, ціннісно-смісловий чинник і посттравматичне зростання/регрес.

Інтенсивні стресори, зокрема бойові дії, можуть значно порушувати психологічну безпеку особистості. Так, найбільш травматичними для тих, хто навчається в регіоні де ведуться бойові дії, є події, пов'язані із досвідом перебування у зоні бойових дій і смертю близької людини. Травматичні переживання таких студентів частіше характеризуються такими симптомами, як постійне уникнення стимулів, пов'язаних із травмою (критерій С), зростаюче збудження (критерій D) і повторюване відтворення травматичної події (критерій В).

Порівняльний аналіз реакцій на

травматичні події між юнками та юнаками вказує на більш виражену симптоматику травматичних переживань у юнок. Юнки більшою мірою є вразливими до негативних наслідків стресу. Існують зворотні двосторонні кореляційні взаємозв'язки у групі юнок і групі юнаків, що свідчить про значний негативний вплив травматичних переживань на психологічну безпеку особистості студентів. Травматичні переживання у юнок і спостережуване у них порушення функціонування важливих аспектів життєдіяльності (критерій F) знижують дію такого механізму психологічної безпеки, як стратегії подолання стресу. На психологічну безпеку юнаків найбільше впливають повторювані спогади про травму (критерій В), постійне зростаюче збудження (критерій D) і негайне реагування на травматичну подію (критерій А). Перелічені симптоми ПТСР у юнаків знижують морально-вольову врегульованість, порушують навички подолання стресу, провокують зниження осмисленості життя, перешкоджають посттравматичному зростанню і загалом підривають психологічну безпеку особистості.

Таким чином, результати проведеного емпіричного дослідження підтвердили гіпотезу щодо впливу травматичних переживань на усі компоненти психологічної безпеки студентів (морально-вольову врегульованість (нормативність), стратегії подолання стресових ситуацій, ціннісно-смісловий чинник і посттравматичне зростання). Продовження поглибленого дослідження у цій царині сприятиме розробленню ефективних методів допомоги та підтримки тих, хто навчається в умовах підвищеного стресу і травматичних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Зубовський, Д. С. (2019). Особистісне зростання учасників АТО у посттравматичний період: дис. канд. психол. наук (доктора філософії). Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, Київ. 211 с.
2. Клочков, В. В. (2024). Психологічна стійкість воїна: монографія. Тернопіль: «ЗАДА ПРИНТ». 323 с.
3. Приходько, І. І. (2014). Психологічна безпека персоналу екстремальних видів діяльності (на прикладі військовослужбовців внутрішніх військ МВС України): дис. д-ра психол. наук. Національний університет цивільного захисту України, Харків. 397 с.
4. B. A. van der Kolk et al. (2005). Disorders of extreme stress: The empirical foundation of a complex adaptation to trauma. *Journal of Traumatic Stress*. Vol. 18, 5, 389–399. DOI:10.1002/jts.20047

5. Boustras, G., Waring, A. (2020). Towards a reconceptualization of safety and security, their interactions, and policy requirements in a 21st century context. *Safety Science*, 132. Article ID 104942. 14 p. DOI:10.1016/j.ssci.2020.104942
6. Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5. 5th ed. / American Psychiatric Association. Washington DC; London: American Psychiatric Publishing, 2013. 970 p. DOI:10.1176/appi.books.9780890425596
7. Maslow, A. (1987). *Motivation and Personality*. Third Ed. NY: Addison-Wesley. 369 p.
8. McDaniel J.T. (2023). Preventing and Treating the Invisible Wounds of War: Combat Trauma, Moral Injury, and Psychological Health / edited by Justin T. McDaniel, Evan R. Seamone, Stephen N. Xenakis. Oxford University Press. 408 p. DOI:10.1093/oso/9780197646588.001.0001
9. Song, Y., Peng, P., Yu, G. (2019). I Would Speak Up to Live Up to Your Trust: The Role of Psychological Safety and Regulatory Focus. *Frontiers in Psychology*, 10, 29–66. DOI:10.3389/fpsyg.2019.02966
10. Torralba, K. D., Jose, D., Byrne, J. (2020). Psychological safety, the hidden curriculum, and ambiguity in medicine. *Clinical Rheumatology*, 39, 667–671. DOI:10.1007/s10067-019-04889-4
11. Wamser-Nanney, R., Cherry, K.E. (2018). Children's trauma-related symptoms following complex trauma exposure: evidence of gender difference. *Child Abuse & Neglect*, 77, 188–197. DOI:10.1016/j.chiabu.2018.01.009
12. Wanless, S. B. (2016). The role of psychological safety in human development. *Research in Human Development*, 13(1), 6–14. DOI:10.1080/15427609.2016.1141283
13. Zeng, H., Zhao, L., Zhao, Y. (2020). Inclusive Leadership and Taking-Charge Behavior: Roles of Psychological Safety and Thriving at Work. *Frontiers in Psychology*, 11, 62. DOI:10.3389/fpsyg.2020.00062

References

1. Zubovs'kyj, D. S. (2019). Osobystisne zrostanja uchasnykiv ATO u posttravmatychnyj period [Personal growth of ATO participants in the post-traumatic period]: dys. kand. psyhol. nauk (doktora filosofii). Nacional'nyj universytet oborony Ukrainy imeni Ivana Chernjahovs'kogo, Kyi'v. (in Ukrainian)
2. Klochkov, V. V. Psihologichna stijkist' voi'na [Psychological stability of a warrior]: monografija. Ternopil': «ZAZA PRINT». (in Ukrainian)
3. Pryhod'ko, I. I. (2014). Psihologichna bezpeka personalu ekstremal'nyh vydiv dijal'nosti (na prykladi vijs'kovoslužbovciv vnutrishnih vijs'k MVS Ukrainy) [Psychological safety of personnel engaged in extreme activities (on the example of servicemen of the Internal Troops of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine)]: dys. d-ra psyhol. nauk. Nacional'nyj universytet cyvil'nogo zahystu Ukrainy, Harkiv. . (in Ukrainian)
4. B. A. van der Kolk et al. (2005). Disorders of extreme stress: The empirical foundation of a complex adaptation to trauma. *Journal of Traumatic Stress*. Vol. 18, 5, 389–399. DOI:10.1002/jts.20047
5. Boustras, G., Waring, A. (2020). Towards a reconceptualization of safety and security, their interactions, and policy requirements in a 21st century context. *Safety Science*, 132. Article ID 104942. 14 p. DOI:10.1016/j.ssci.2020.104942
6. Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5. 5th ed. / American Psychiatric Association. Washington DC; London: American Psychiatric Publishing, 2013. 970 p. DOI:10.1176/appi.books.9780890425596
7. Maslow, A. (1987). *Motivation and Personality*. Third Ed. NY: Addison-Wesley. 369 p.
8. McDaniel, J. T. (2023). Preventing and Treating the Invisible Wounds of War: Combat Trauma, Moral Injury, and Psychological Health / edited by Justin T. McDaniel, Evan R. Seamone, Stephen N. Xenakis. Oxford University Press. 408 p. DOI:10.1093/oso/9780197646588.001.0001
9. Song, Y., Peng, P., Yu, G. (2019). I Would Speak Up to Live Up to Your Trust: The Role of Psychological Safety and Regulatory Focus. *Frontiers in Psychology*, 10, 29–66. DOI:10.3389/fpsyg.2019.02966
10. Torralba, K. D., Jose, D., Byrne, J. (2020). Psychological safety, the hidden curriculum, and ambiguity in medicine. *Clinical Rheumatology*, 39, 667–671. DOI:10.1007/s10067-019-04889-4
11. Wamser-Nanney, R., Cherry, K. E. (2018). Children's trauma-related symptoms following complex trauma exposure: evidence of gender difference. *Child Abuse & Neglect*, 77, 188–197. DOI:10.1016/j.chiabu.2018.01.009
12. Wanless, S. B. (2016). The role of psychological safety in human development. *Research in Human Development*, 13(1), 6–14. DOI:10.1080/15427609.2016.1141283
13. Zeng, H., Zhao, L., Zhao, Y. (2020). Inclusive Leadership and Taking-Charge Behavior: Roles of Psychological Safety and Thriving at Work. *Frontiers in Psychology*, 11, 62. DOI:10.3389/fpsyg.2020.00062

Summary

**DESTRUCTIVE IMPACT OF TRAUMATIC EXPERIENCES
ON THE PSYCHOLOGICAL SAFETY OF THE STUDENT'S PERSONALITY**

Babeliuk O. *Candidate of Psychological Sciences,
Associate Professor; Senior Researcher at the
Research Laboratory application of engineering
troops units Department of Military Training,
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University*

Introduction. *In the context of the Russian-Ukrainian war, as well as the increasing number and scale of man-made and natural disasters, the issue of psychological security is becoming an important topic for research and discussion. It is known that adverse environmental factors, extreme situations and situations of uncertainty, excessive and prolonged stress endanger both physical and mental health. This can lead to traumatic experiences that often have long-term consequences.*

The purpose is presentation and discussion of the results of the study of the impact of traumatic experiences on the psychological safety of university students..

Methods - expert survey, testing, methods of mathematical statistics.

Originality. *Intense stressors, such as hostilities, can significantly compromise a person's psychological safety. For example, the most traumatic events for those studying in a region where hostilities are taking place are those related to the experience of being in a war zone and the death of a loved one. The traumatic experiences of these students are more often characterised by symptoms such as constant avoidance of stimuli related to the trauma (criterion C), increasing agitation (criterion D) and repeated re-enactment of the traumatic event (criterion B).*

A comparative analysis of reactions to traumatic events between young women and young men indicates more pronounced symptoms of traumatic experiences in young women. Girls are more vulnerable to the negative effects of stress. There are inverse two-way correlations in the group of young women and the group of young men, which indicates a significant negative impact of traumatic experiences on the psychological security of students. Traumatic experiences of young women and the observed dysfunction of important aspects of life (criterion F) reduce the effect of such a mechanism of psychological security as coping strategies. The psychological safety of young men is most affected by recurrent memories of trauma (criterion B), constant and growing arousal (criterion D) and immediate reaction to a traumatic event (criterion A). The listed symptoms of PTSD in young men reduce moral and volitional regulation, disrupt stress coping skills, provoke a decrease in the meaningfulness of life, impede post-traumatic growth, and generally undermine the psychological safety of the individual.

Conclusion. *The results of the empirical study confirmed the hypothesis that traumatic experiences affect all components of students' psychological safety (moral and volitional regulation (normativity), strategies for overcoming stressful situations, value and meaning factor, and post-traumatic growth). Continuing in-depth research in this area will help to develop effective methods of assistance and support for students in conditions of increased stress and traumatic situations.*

Keywords: *psychological security of the individual; intense stress; traumatic situation; traumatic experiences; post-traumatic stress disorder.*

Дата надходження рукопису/Date of receipt of the manuscript: 04.02.25.

Дата прийняття рукопису/Date of acceptance of the manuscript: 30.03.25.

© 2025. This work is under an open license CC BY-NC 4.0.